

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON No. 749

S U M A R :

Legiferarea în parlamente și în special în Parlamentul român, de d-l profesor I. Tanoviceanu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de apel București, s. II: D. C. F. R. cu *Ladstätter & fiu și I. Eisner*;

Tribunalul Bacău: *Arghir Livadă cu Vasile G. Pontescu*;

Informațiuni.

Legiferarea în parlamente și în special în parlamentul român

În sfârșit, după ce în timp de aproape 20 de ani, am comentat și am explicat legile cu care, în înalta lor înțelepciune, au înzestrat țara d-nii Dincă Schileru și Rusu Cornaci, acum m'am suit în grad, și am ajuns să fac și eu legi pentru propășirea neamului.

Și în timp de trei luni din trecuta sesiune am făcut într'una legi, care de care mai înțelepte și mai bine redactate.

De altfel sunt și în pozițiune excepțională să iaș o parte activă la confecționarea legilor. Bucurându-mă de buna prietenie a doi miniștri foarte activi, legat prin o veche legătură de profundă stimă, care cred că e reciprocă, cu subșeful partidului conservator și cunoscut în general că am cultura juridică mijlocie acelor-alți colegi din parlament, vădit este că eu am colaborat foarte mult la confecționarea, și mai ales la redacțiunea noilor legi votate de camera deputaților.

Voii spune dar legile la care am lucrat și rezultatele pe care le am dobândit, și voii aprecia, cu nepărtinirea de care am dat și altă dată probă, valoarea unora din legile votate de parlament în trecuta sesiune extraordinară. Pe de o parte caracterul nepolitic al revistei în care scriu, iar pe de altă parte vechea deprindere de a-mi spune liber părerea asupra legilor, fără a mă călauzi de simpatii politice, m'impun datoria de a judeca cu absolută nepărtinire legile pe care le voii examina.

Cei care vor citi scrisele mele, vor judeca în-

tru cât am fost credincios obligațiunei de a fi nepărtinitor.

Înainte însă de a spune ce am lucrat, rog să mi se permită o digresiune, puțin cam lungă o recunosc, asupra misiunei de legiuitor, precum o înțelegeam în trecut, și cum chiar astăzi cred că trebuie să fie înțeleasă.

Această lungă digresiune sper că nu va fi fără folos, or nepotrivită, într'o revistă juridică, merită să fie pe masa tuturilor juriștilor și chiar a unora dintre legiuitorii.

Ea poate fi citită și singură, ca un articol de sine stătător, a cărui importanță pentru țara noastră, cred că va fi recunoscută de toți aceia care o vor citi. Și nu mă sfiesc să aduc această laudă digresiunei, fiind-că într'însa în mare parte nu voii face alt-ceva, de cât să reproduc părerile celor mai mari filosofi și jurisconsulți asupra științei legiferării. Meritul meu, aproape nul, va fi numai acela al culegerii părerilor și al buneii lor aplicări la țara noastră, dacă cititorii vor găsi că am făcut o bună aplicațiune.

Voii începe cu scriitorii englezi, fiind-că Anglia e azi, cum era Roma odinioară, țara măiastră în arta legiferării.

* * *

Ilustrul filosof și jurisconsult englez Ieremia Bentham, a arătat încă de la începutul veacului trecut, neîncredere în competența parlamentelor de a face legi bune.

«Printre senatorii care n'au văzut în funcțiunea lor—zice Bentham—de cât decorațiunea lipsei lor de ocupațiune saș creșterea creditului lor personal, câți sunt oare aceia care au avut curajul să meargă pe urmele lui Montesquieu, Beccaria, Smith, spre a urma calea pe care acești mari oameni o netezise înaintea lor? Știința legilor le poate oare datora progrese, când progresele actuale sunt mai pre sus de înțelegerea lor?» (1).

În opera sa «Incerări de politică», Herbert Spencer, discută mai pe larg această cestiune, și

(1) Jér. Bentham. *Théorie des peines et des récompenses*, ed. Et. Dumont. Paris 1826—3-ème éd. t. II, p. 217.

arată cât e de greu să se găsească buni legiuitori. După ce pune în principiu, că un bun legiuitor trebuie să posedeze cunoștințe universale și o inteligență superioară, marele sociolog englez se întreabă până la ce punct legiuitorii englezi satisfac aceste condițiuni.

Și răspunde în următorul mod:

«Mulți dintr'înșii au făcut foarte bune studii clasice, fără indoială, nu puțini au scris versuri latine de prima calitate și pot să guste o piesă de teatru grec. Dar nu văd bine raportul ce există între aceasta, de a avea o memorie bine mobilată cu cuvinte care se întrebuițau acum 2000 de ani, și faptul, de a poseda o înțelegere desăvârșită a afacerilor unei societăți moderne. Invățând limbile moarte, ei au învățat de sigur și puțină istorie veche; dar, în cele din urmă, această istorie nu e în realitate de cât un șir de povești de bătalii, de intrige și de negoțierii; ea nu poate dar să arunce multă lumină asupra filosofiei societăților; nu s'ar putea trage din ea nici chiar primele elemente ale economiei politice. Nu tăgaduim de asemenea că nu se afla, printre membrii parlamentului, un oare-care număr de matematici, nici că studiul matematicilor nu ar fi demn de stimă. Dar, de oare ce problemele politice nu cad sub analiza matematică, aceste studii nu pot să ajute să se facă bune legi.

«Mulți ofițeri din armatele noastre au fotoliu în parlament: noi nu voim să le refuzăm pentru moment oare-care competență în fortificațiuni, strategie, arta de a conduce un regiment; dar nu credem că toate acestea să lumineze mult asupra cauzelor și remediilor suferințelor țării. Dar noi? Noi posedăm o cunoștință întinsă a legilor, vor zice poate numeroșii avocați aleși în parlament, și acest gen de instrucțiune nu e fără legătură cu sarcina proprie a deputatului. Totuși, dacă această instrucțiune nu întrece trebuințele meseriei, dacă ea nu e complectată prin cunoștința a miilor consecințe pe care fie-care din legile anterioare le-a tras după dânsa și le trage și astăzi (și cine ar cuteza să spună că oamenii noștri de legi au ajuns acolo?)⁽²⁾, ea nu deprinde de loc spiritul să străbată în știința socială.

«Astfel nicăeri, la legiuitorii noștri, nu găsim o cultură convenabilă. Aici, e un strălucit autor de nuvele, dincolo un constructor meșter de drumuri de fer, acesta a făcut o mare avere în comerț și acela e cunoscut că a îmbunătățit oare-care proceduri de cultură; însă pentru toate aceste lucruri, nu le-a trebuit nimic din ceea ce

trebuie pentru a controla și a regula mersul unei societăți.

«Mulți au trecut prin școlile publice și prin *curriculum* universitar; se găsesc printre dânsii câți-va *duplu primi* (primi în același timp la matematică și la litere) de la Oxford, cu unu sau doi laureați de matematică de la Cambridge, dar absolut nici unul care să fi primit educațiunea indispensabilă unui bun legislator.

«Nici unul nu posedă această cunoștință solidă a științei în general, coronată prin știința vieții, și care este temelia necesară a științei Societății»⁽³⁾.

Înainte de Bentham și de Spencer, ilustru Blackstone, poate cel mai mare jurisconsult pe care l'a avut Engllitera, a arătat cât de nepotrivit este, pentru simpli muritori, care nu posed știința juridică, de a se amesteca în studiul legilor.

«Aproape toate artele,—zice Blackstone—fie comerțul, fie mecanica, cer o învățătură de ucenic, un lung curs de studiu, și multă citire; trebuie să se formeze un cleric, un medic, și cel care face avocatura, pe când ori-ce om cu avere mare se crede el însuși un *legiuitor născut*. Ciceron însă era de părere contrarie: e necesar și prea important — zicea el — pentru un senator să fie bine instruit cu legile țării sale. El adaogă că această instrucțiune cere lumină și cunoștințe de de cea mai mare întindere»⁽⁴⁾.

Eroarea că studiul legilor e foarte ușor, și că ori-cine se poate improvisa într'un bun legiuitor, e atât de răspândită, în cât mi se va permite să insist mai mult asupra acestui punct, citând părerea unui ilustru jurisconsult francez, Charles Comte, el însuși profund cunoscător și mare admirator al instituțiilor engleze. La noi mai ales, unde matematicii, chimiștii, pedagogii, șefii de biurou din ministere, avocații, până și secretarii lor, au ajuns să se creadă competenți să facă legi bune, nu cred inutil să arăt, citând părerile corifeilor științei, cât de mult se înșală acești Licurgii improvișați, care uită proverbele că: *non ex quovis lingua fit Mercurius*, și că «*Non licet omnibus adire Corinthum*».

«Nu există nici o știință — zice Ch. Comte — care să fie mai lungă și mai costisitoare de cât a legilor. S'au văzut oameni care deja la etatea de 20 sau 25 de ani se distinseseră în arte, în matematică, în științele fizice. Dacă cui-va i-ar trece prin minte să vorbească de un erudit jurisconsult de 25 de ani, el ne ar face să ridem de milă; în această știință expresiunea de *linar*

⁽³⁾ H Spencer. *Essais de politique*. Trad. par Burleau Paris 1879, p. 134 și 135.

⁽⁴⁾ Blackstone. *Commentaire sur les lois anglaises*. Bruxelles, 1774, p. 14, disc. prelim.

⁽²⁾ Autorul vorbește de Engllitera; ai noștri de sigur că au ajuns, și nu unul ci mai toți la această cunoștință!

savant, care e atât de răspândită în cele-l'alte, este cu totul neobișnuită, ea ar fi ridiculă. Greutatea de a dobîndi știința legilor nu provine numai din cauza că ea nu este atât de bine făcută ca cele-l'alte, și că cuprinde un mai mare număr de obiecte. Ea provine mai ales din cauza că știința legilor cere o judecată firesc dreaptă, tactul și cunoștința justului și ideei pe care nu le pot da de cât etatea și o lungă experiență. Un matematic, cu spirit fals, poate face calcule destul de frumoase, căci va fi condus prin puterea metodei; dar un jurisconsult cu spirit fals, cu o cunoștință depravată, nu va da mai totdeauna de cât hotăriri rele, chiar de ar cunoaște pe dinafară (pe de rost) dispozițiunile scrise ale tuturilor legilor, și chiar de nu ar fi călăuzit de nici un motiv rău» (5).

Iată ideile cugetătorilor moderni asupra legiferării.

Cei vechi ereau de aceeași idee. Ei aveau un atât de mare respect pentru știința legiferării, în cât credeau că legiuitorii sunt zei, iar jurisconsultii adică interpreții legilor, niște sacerdoți: *sacerdotes* (6).

Am văzut cât de înalt consideră Ciceron rolul legiuitorului; Platon merge mai departe de cât dînsul, și în celebra sa operă «De legibus», el susține că legile sunt făcute de zei (7). Este știut de altmintrelea că numele tuturilor legiuitorilor anticității a fost învăluit dacă nu de nimbul divinității, cel puțin de acela al desăvârșitei înțelepciuni, legiuitorii erau numiți *înțelepți, înțelepții prin excelență*.

Astăzi, mai ales în România, noi socotim rolul legiuitorului foarte ușor. Orî-ce matematic, or pedagog, care nu poate redacta corect un singur articol de lege, se crede în stare a face un întreg codice de legi, orî-ce înăvuit e convins că dacă a putut face milioane cu a fortiori poate face articole de legi, orî-ce avocat în fine care știe să restălmăcească articolele, e absolut încredințat că este în același timp un desăvârșit legiuitor.

«Secolul nostru—zice un jurisconsult neerlandez,—a văzut născându-se și căzând un mare număr de legislațiuni, și mai ales de proiecte de legislațiuni; pretutindenea s'a găsit o mulțime de legislatori, dacă se poate profana acest titlu aplicându-l la toți aceia care împinși de spiritul de partid, conduși de împrejurările momentului, ne ascultând de cât orbul capriciu al unei mulțimi

neînfrămate, de voințele despotice ale suveranului absolut, de impulsunile opiniunii publice, incapabili de a simți importanța locului pe care 'l ocupă, sau amețiți prin înălțimea la care s'a văzut ridicăți, au dat legi uitate aproape îndată ce au fost introduse, și care au putut face pe oamenii să se îndoiască de știința, ale cărei perceptive ei nu le observase fie prin ignoranță, fie prin rea voință» (8).

Și mai departe același autor adaugă:

«Adevăratul legiuitor, care voește să dea legi în adevăr utile și statornice, care unește împreună dorința de a lucra bine, și cunoștința greutăților care se împotrivesc la aceasta, care apreciază pericolul orî-cărei încercări, care este pătruns de importanța oficiului său, este rar: el nu se hotărăște în pripă, nu ia la împlinire cutare or cutare instituțiune, el nu adoptă dinainte nici un sistem, el nu se fixează în nici-o părere, ci 'și îndreptează sistemul prin experiență, și coordonează rezultatele experienței prin teorie el va ști or-care ar fi starea unei națiuni, că legile sale pot fi defectoase, dar că e mai bine a le păstra într'un timp or cât de mult va fi cu putință, de cât să adauge confuziunea substituind o altă legiuire tot atât de nepotrivită, sau incurcându-le prin alterațiuni parțiale» (9).

Ca și Meyer, ilustrul penalist italian Carmignani se arată foarte sceptic în privința legiuitorilor moderni.

«Inșă în formațiunea legilor—zice dînsul—influențează ocaziuni și principie, care nu aparțin datelor generale și constante ale lucrurilor, cum mai adese-orî sunt prejudiciile vulgare, sau prejudiciile științifice ale aceluia care le propune și chiar încă vanitatea științifică a unui om care ajuns din întâmplare în postul eminent pe care 'l ocupă, vrea să probeze că nu stă acolo din întâmplare» (10).

De aci a rezultat un mare rău.

Din cauză că avem așa de mulți legiuitori pe toate potecile, azi cu mai mult drept cuvînt, de cât Servan în anul 1781, putem zice:

«Noi avem legi asupra legilor, legi contra legilor, legi fără obiect și multe obiecte fără legi, avem legi inutile, legi neîndestulătoare, legi uitate, legi contradictorie, legi periculoase și legi imposibile (11)».

(8) I. D. Meyer. *Esprit, origine et progres des-institutions judiciaires des principaux pays de l'Europe*. La Haye-Amsterdam 1818—1822. T. I. *Introd.*, p. XXI.

(9) *Ibidem*, p. XLI și XLII.

(10) Giov. Carmignani. *Teoria delle leggi della sicurezza sociale*. Pisa 1831, vol. I, p. 4 și 5.

(11) Servan. *Discours sur le progrès des connaissances humaines* (Lyon. ?) 1781, pag. 89.

(5) Ch. Comte. *Introducere la traduc. operii lui R. Phillips. Des pouvoirs et des obligations des jurys*. 2-ème éd. Paris 1828. p. 62—63.

(6) Leg. 1 § Dig. Lib. I, Titl. I.

(7) Edit. Victor Cousin. *Incep. Cărții I*.

Și împreună cu contemporanul său abatele de Mably putem spune fără ironie:

«Cel mai mare serviciu ce s'ar putea face câtor-va națiuni din Europa, ar fi poate de a descurca haosul din legile lor, și de a face cunoscut cel puțin jurisconsulților ce părți din codicele lor sunt în vigoare, și ce părți nu mai sunt» (12).

Aceste vorbe se aplică de minune țării noastre, poate nici-uneia mai mult de cât ei. La noi un guvern se socotește drept nemernic și nepuțincios dacă nu face să se voteze câte-va legi de mare importanță, și dintre miniștri acela se consideră în adevăr muncitor și valoros care face legea cea mai revoluționară, or profund modificătoare, la departamentul său. Un fost prim-ministru al nostru, califica de boală, acest obicei de a face legi peste legi. «Eū în decursul vieții mele de om politic—zicea dânsul—am admirat puterea de răbdare a poporului român, căci în puține țări din Europa s'au făcut mai multe legi, și s'au schimbat mai multe ca la noi. Am ajuns, Domnilor, ca meritul unui guvern să se reducă la cantitatea proiectelor de legi pe care le presintă» (13).

Aceasta e adevărat, și adaog că în această privință nici-o deosebire nu există între cele două partide politice românești; ba chiar de multe ori conservatorii au dat puncte înainte liberalilor în mania de a legifera. Și la unii, și la alții cantitatea și spiritul inovator al legilor este totul, de valoarea lor intrinsecă nimeni nu se preocupă. Opozițiunea le critică tot-dea-una cu mare violență, guvernamentalii le ridică în slava cerului, independenții, puținii la număr, le aprobă sau le desaproabă după cum persoana ministrului propunător este simpatică or antipatică, iar bietul public perplex și buimăcit în mijlocul acestor păreri contradictorii, incompetent să judece prin sine însuși, începe să devină sceptic și să considere legile ca un simplu produs, *produsul morii legislative*, care fiind plătită, negreșit că trebuie să lucreze și ea ceva pentru țară!

În această falsificațiune a spiritului public despre rolul unui bun guvern, nici prin minte nu poate trece cui-va în țara noastră, că poate să fie cine-va un excelent ministru fără să facă nici o lege, ci mulțumindu-se să aplice bine legile relative la departamentul său.

Nimeni nu se gândește că dupe atâta energie risipită în țara noastră pentru a face și a desface neconținut legile, e timpul să ne gândim

odată și la buna lor aplicare, și că dacă am fi cheltuit pentru buna aplicare a legilor jumătate din energia pe care am cheltuit-o pentru facerea și desfacerea lor, astăzi s'ar fi schimbat fața țării noastre.

Stabilitatea legilor e însă un lucru esențial pentru bunul mers al unui popor, căci legile trecătoare nu sunt nici respectate, nici bine aplicate.

Ele nu sunt respectate, fiind-că acelea care se desființează sunt socolite ca rele, și mulțimea văzând atâtea legi aruncate în coș ca netrebnice, începe să creadă că toate sunt rele și așteaptă ca ele să aibă aceeași soartă. Legile care se schimbă des, nu pot de asemenea să fie bine aplicate, fiind-că o bună aplicațiune cere înțelegerea perfectă a legii, găsirea celui mai bun mijloc de a ajunge la scopul ei, și deprinderea de a întrebuița mijlocul găsit; acestea însă cer timp îndelungat, și de aceea legile de scurtă durată nu pot fi nici odată bine aplicate.

Cu toate că acest adevăr mi pare atât de evident în cât nu are trebuință de demonstrare, totuși voi zice și eū imitând pe Thiers: «De oare-ce societatea românească a ajuns la această stare de turburare morală, că ideile cele mai naturale, cele mai evidente, cele mai universal recunoscute, sunt puse în îndoială, și chiar tăgăduite cu multă cutezanță, să ne fie permis a le demonstra ca și cum ele ar avea trebuință. Sarcina e desigur neplăcută și dificilă, căci nu e nimic mai neplăcut și nimic mai dificil decât a voi să demonstreze cine-va evidența. *Elle se montre, et on ne la démontre pas*» (14).

Să căutăm dar ca părerea noastră, să o întărim prin câte-va citațiuni.

Michel de Montaigne, arată în stilul său bătrân și pitoresc, cât de periculos este a se schimba o lege chiar rea: «Il y a grand doute — zice dânsul — s'il se peut trouver si evident prouffit au changement d'une loy receue, telle qu'elle soit, qu'il y a de mal à la remuer: d'autant qu'une police, c'est comme un bastiment de diverses pieces jointes ensembles d'une telle liaison, qu'il est impossible d'en esbranler une, que tout le corps ne s'en sente».

Și sub formă de concludsiune el adaogă: «Je suis desgouté de la nouvelleté, quelque visage qu'elle porte; et ay raison, car j'en ay veu des effets tres dommageables» (15).

Ideia exprimată de Montaigne, se regăsește în Thucidid, care reproducând cuvintele lui Cleon

(12) Abbé de Mably. Oeuvres complètes. Paris 1794--95, T. IX, p. 313.

(13) P. S. Aurelian. Discurs în Camera deputaților pronunț. în Decembrie 1897.

(14) A. Thiers, De la propriété Paris 1848: Avant propos Inceputul (p. 1).

(15) Montaigne. Essais edit. I. V. Leclerc Paris -- Garnier frères T. I, p. 87, Livre I Ch XXII.

către poporul athenian ne spune că: «Un Stat se susține mai bine cu legi vițioase, dar nestrămutate, decât cu legi bune, care n'au stabilitate⁽¹⁶⁾».

Evident!

Ce folosesc legile bune, dar trecătoare? În scurtul timp al existenței lor oamenii abia au vreme să le înțeleagă și să găsească cea mai bună aplicare a lor, buna aplicare este însă punctul de căpetenie când e vorba de legi. O nouă lege e mai tot-d'a-una necunoscutul, și necunoscutul poate fi adese-ori periculos.

«O nouă legislațiune — zice un ilustru jurisconsult neerlandez — este tot-d'a-una o experiență foarte periculoasă; trebuie ca ea să fie suficient examinată și bine combinată înainte de a-i supune corpul social și pe toți cetățenii: nici o osteneală, nici o grijă, nu poate fi socotită prea mare, când e vorba de un obiect de așa mare importanță: nu există răsplată destul de mare pentru acel care asigură marele scop al societății, libertatea, siguranța, liniștea fie-căruia din membrii săi»⁽¹⁷⁾.

Istoria ne dă cea mai frumoasă dovadă că respectul și conservarea legilor, departe de a fi o piedică spre progres, contribuie foarte mult la dezvoltarea temeinică a unui popor. Legislațiunile cele mai bune nu sunt opera individului, ci opera timpurilor. Ast-fel a fost legislațiunea romană, din cele vechi, și legislațiunea engleză din cele noi.

Se știe cât de multă venerat Romanii Legea celor XII table pe care chiar în secolul al VII de la fondarea Romei, o învățau copiii lor pe nevăzute⁽¹⁸⁾. Pe timpul lui Justinian, când trecuse o mie de ani de la promulgarea ei, Legea celor XII table, forma încă baza dreptului roman, fiind-că, de și în decursul veacurilor fusese profund modificată, nici odată însă această lege n'a fost abrogată în întregime⁽¹⁹⁾. Nimic mai caracteristic și mai instructiv în această privință de cât cuvintele lui Caton, pe care le raportează Ciceron în opera sa «De republica»:

«Caton spune adese-ori — zice Ciceron — că ceea ce făcea superioritatea guvernului Romei asupra celor-l'alte națiuni, e că acestea mai toate, primise instituțiunile și legile lor de la un singur legiuitor și ca o singură bucată: Creta de la Minos, Lacedemona de la Licurg.
. . Republica noastră, din contră, a fost constituită nu de un singur spirit, ci din concursul

unui mare număr, ea a fost întărită, nu prin isprăvile unui singur om, ci prin acelea ale mai multor veacuri și prin o lungă serie de generațiuni. Nu se întâlnește în lume, ne repetă Caton, un geniū destul de vast, ca nimic să nu-i scape; și concursul tuturilor spiritelor luminate ale unei epoce, nu ar putea, ca prevedere și înțelepciune, să înlocuiască lecțiile experienței și ale timpului⁽²⁰⁾.

Când o lege e ast-fel făcută nu ne vom mira de respectul nețărmarit pe care ea 'l inspiră cetățenilor; nu ne vom mira de lauda paradoxală a lui Ciceron, că legea celor XII table valorează singură mai mult cât întreaga bibliotecă a tuturilor filosofilor⁽²¹⁾.

Cu aceste principii conservatoare Roma a dus legislațiunea la cel mai înalt grad de dezvoltare la care a ajuns vre-o dată legislațiunea unui popor.

Și tot ast-fel a procedat și Englezii în materie de legislațiune; conservatori și progresiști în același timp, de două secole ei excită admirațiunea lumii întregi prin înțelepciunea dispozițiunilor lor legislative. În zadar încearcă Europa a imita poporul englez, maimuțând instituțiunile, și traducând legile sale; ele nu dau nicăeri roadele frumoase pe care le dau în Anglittera, căci pe când în Anglittera instituțiunile și legile sunt produsul evoluțiunii, în Europa ele sunt produsul revoluțiunii.

În legile englezești ca și în legile romane este un fir de continuitate printre secolii, și tocmai aceasta face taria lor: «N'a fost nici-o dată un moment în constituțiunea engleză — zice Macaulay, în care elementul vechi să nu fi întrecut pe cel nou de și această constituțiune a fost refăcută din temelie».

Și reproducând aceste cuvinte, Dupont White, adaugă «Il n'y a que les sectes ou les revolutions pour oser une rupture avec le passé, une solution de continuité historique. De la sur elles tant de défaveur et d'impuissance»⁽²²⁾.

Și acest spirit eminent conservator în materie de legislațiune, e legat și la Englezii, ca și la Romanii, cu un profund respect pentru legea țării. Imitând pe Ciceron, poate fără să știe, lordul Brougham zicea vorbind de Magna Charta și de dispozițiunea sa relativă la libertatea individuală. «Aceste trei vorbe cu latineasca lor barbară: *nullus*

⁽¹⁶⁾ Thucidide Historia Lib. III, cap 37.

⁽¹⁷⁾ I. D. Meyer. Esprit, origine et progres des institutions judiciaires des principaux pays de l'Europe La Haye—Amsterdam 1818, T. I. p. XXI. Introduction

⁽¹⁸⁾ Ciceron De legibus II, 23.

⁽¹⁹⁾ Confr. Accarias Precis de droit romain 3-ème éd. Paris 1879, T. I, No. 26, p. 65.

⁽²⁰⁾ Ciceron. De republica II, 1.

⁽²¹⁾ Ciceron. De oratore: «Fremant omnes, licet dicat quod sentio. Bibliothecas omnium mehercule Philosophorum unus mihi videtur duodecim tubularum libellus, si quis legum fontes et capita viderit, et auctoritates pondere et utilitatis ubertate superare».

⁽²²⁾ Dupont White. La liberté politique. Paris 1864, p. 289.

liber homo, valorează cât toți clasicii împreună» (23).

Anglia seamănă dar foarte mult cu Roma în ceia ce privește arta legiferării, și ceia ce caracterizează mai cu seamă legislațiunea acestor două mari popoare, este stabilitatea în legi, ceia ce aduce cu sine respectul și buna aplicațiune a legilor. Pe când multe din popoarele europene sunt atinse de nomomanie (24), și cheltuesc o bună parte din energia națională să facă și să desfacă legi, poporul englez singur și consacră toate forțele în buna aplicare a unor legi de mai multe ori seculare.

Aci este, după părerea mea, secretul superiorității poporului englez asupra tuturilor celorlalte popoare europene.

Și de aceia scriitorii englezi, cu drept cuvânt, relevă cu admirațiune și orgoliu această persistență printre secolii a instituțiilor și legilor lor.

«Nimic—zice May—nu e mai miraculos în istoria constituțiunii noastre, de cât persistența tuturilor elementelor sistemului său politic».

Un alt scriitor englez se întreabă cu mândrie: «Unde se poate găsi actualmente pe tot continentul, o țară al căruia drept să se întemeze pe instituțiunii având măcar două secole de durată?»

Iar marele istoric Macaulay, laudând constituțiunea Engliterii, arată că ea este față cu cea sub care înflorește Statul cu 5 veacuri în urmă, ceia ce este omul matur, față cu băiatul ténăr» (25).

(Va urma)

I. Tanoviceanu

JURISPRUDENȚĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. II

Audiența de la 22 Octombrie 1905

Președenția D-lui C. G. DÂMBOVICEANU, Președinte

P. Ladstätter & fiu cu C. F. R. și I. Eisner

Decisia civilă No. 243

Poprire. — Indemnizările de locuință acordate funcționarilor Căilor Ferate. — Dacă ele se pot popri. — Dacă acest motiv poate fi ridicat în instanță de D-ția Căilor Ferate.

Insezibilitatea bunurilor prescrise de art. 409 proc. civ. — În favoarea căror persoane sunt stabilite. — Cestiune de ordine privată.

Dreptul judecătorilor de a aprecia în fapt dacă o prescripțiune legală este sau nu de ordine privată. — (Art. 409 Pr. civ. din 1 Iunie 1905)

1. Motivul relativ la cestiunea de a se ști dacă indemnizările de chirie acordate funcționarilor Căilor Ferate pot sau nu fi urmărite în baza art. 409 Pr. civ. modificat prin legea din 1 Iunie 1905, fiind cu totul relativ și personal stabilit în

(23) Lord. Brougham. Hommes d'Etat Londres 1855, p. 37, după citarea lui Fischel.

(24) Mania legiferării.

(25) Aceste citații din Ed. Fischel. La constitution d'Angleterre. trad. par Vogel. Paris 1864, t. I, p. 4.

favoarea debitorului, iar nu a terțiului poprit, numai debitorul este în drept a arăta, și cari bunuri a le sale, pot forma gajul creditorilor săi, așa că, întru cât debitorul nu a făcut apel, D-ția Căilor Ferate ca terție poprită nu are interes a invoca asemenea motiv.

2. Prescripțiunea legală prevăzută de art. 409 Pr. civ. relativ la insezibilitatea bunurilor prescrise de acel articol, fiind edictată de un interes privat, stabilită numai în favoarea debitorului, nu se poate susține că starea socială ar fi periclitată și interesul general amenințat, atunci când acela în favoarea căruia este stabilită, nu o invoacă.

3. Cestiunea de a se ști dacă o prescripțiune legală este stabilită în scop de interes general, sau nu este lăsată cu totul la suverana apreciere a judecătorului.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Direcțiunea C. F. R. contra sentinței cu No. 500/905 a Trib. Ilfov, S. Com.;

Având în vedere desbaterile părților precum și concludsiunile scrise;

Având în vedere că prin sentința apelată se validează poprirea cerută de firma G. Ladstätter & fiu și efectuată în mâinele Direcțiunei C. F. R. asupra sumelor convenite ca indemnizări de chirie lui I. Eisner debitorul său și funcționar la Căile Ferate Române;

Având în vedere că în fapt se constată că I. Eisner debitorul firmei Ladstätter n'a făcut apel astfel că în privința sa sentința Tribunalului este rămasă definitivă;

Având în vedere că în ceea-ce privește singurul motiv invocat de Direcție că indemnizările de chirie nu pot fi urmărite în baza art. 409 proc. civ. modificat prin legea de la 1 Ianuarie a. c.;

Având în vedere ca acest motiv fiind cu totul relativ și personal stabilit în favoarea debitorului lui, că numai el este în drept a arăta și care bunuri ale sale pot forma gajul creditorilor săi și întru cât el nu a făcut apel Direcția nu are nici un interes a-l invoca;

Considerând că singura chestiune ce se poate ridica și discuta este a se ști dacă prescripțiunea legală prevăzută de art. 409 C. pr. civ., este o nulitate de ordine publică pe care judecătorul este obligat a o pronunța din oficiu său o nulitate de interes privat care fiind cu totul relativă nu poate fi invocată de cât de cel interesat;

Considerând că numai atunci această prescripțiune legală ar fi de ordine publică când ea ar fi edictată de un interes general;

Considerând că aprecierea motivelor de a vedea dacă atare prescripțiune legală este stabilită în scop de interes general sau nu este lăsată cu totul la suverana apreciere a judecătorului;

Considerând că în speță, insezibilitatea bunurilor prevăzută de art. 409 Pr. civ. fiind edictată de un interes privat, stabilită în favoarea debitorului de a se sustrage de la urmărirea executorii ale creditorilor, asigurându-i o pozițiune favorabilă în societate, nu se poate susține că starea socială ar fi periclitată și interesul general amenințat, atunci când acela în favoarea căruia este stabilită, nu o invoacă;

Pentru aceste motive Curtea, respinge apelul făcut de D-țiunea Căilor Ferate Române.

(ss) T. T. Djuvara, Sp. Stătescu, Em. Anastasiu, V. Antinescu.

Opiniune

Sub semnatul difer de decisiunea Curței pentru următoarele motive:

Având în vedere că dispozițiunile art. 409 Pr. civ. nu sunt create numai în interesul exclusiv al funcționarilor

lor acolo prevăzuți și nu constituiesc numai un drept patrimonial al lor și la care ei pot renunța ;

Având în vedere că din expunerea de motive și din discuțiunile ce au avut loc în Corpurile Legiuitoare cu ocazia diferitelor modificări ce s'au adus de la 1879 până astăzi art. 409 Pr. civ. din codicele de la 1866, ce constată în mod cert, că legiuitorul în interesul de a nu lăsa pe servitori Statului ca prin inadvertență, rău calcul etc., să se expună a nu avea mijloacele necesarii pentru o existență modestă dar demnă și a compromite astfel demnitatea funcțiunii ce ocupă, le-a știrbit dreptul lor de proprietate absolută asupra emolumentului acordat de Stat și a pus la adăpostul mizeriei, interzicându-le dreptul de a dispune cum ar voi de acele emolumente, pe care le declară că nu pot fi urmărite de cât într'o anume măsură și pentru anume datorii ;

Că o asemenea măsură tutelară din partea Statului și aplicabilă tuturor funcționarilor lui este de interes public și general, căci garantează demnitatea funcționarilor Statului și astfel este de ordine publică, precum este de ordine publică principiul inalienabilității pământurilor recunoscute foștilor clăcași și însurățeilor și precum sunt toate legile care în scop de a garanta un interes public ori social, restrâng libertatea naturală a omului de a dispune de avutul său ;

Că este cert și nediscutabil că măsurile legislative de ordine publică pot fi invocate nu numai de cei cari au un interes particular și patrimonial întru aceasta, dar de toate acele persoane cari au interesul moral de a face ca ele să fie respectate, de oare-ce, altfel, acele măsuri luate într'un interes de înaltă ordine socială ar putea cu multă înlesnire să fie eludate și astfel scopul legiuitorului nu ar mai putea fi atins ;

Că prin urmare, Statul, în specie Direcțiunea Căilor Ferate Rom., are tot interesul a se opune la poprirea făcută de firma P. Ladstatter & fiu asupra indemnizațiunii de locuință cum ori ce altă diurnă ce l. Eisner, funcționarul ei, primește de la acea administrație ;

Că pentru toate aceste motive, apelul făcut de Direcțiunea Căilor Ferate Române în contra sentinței cu No. 500/905 a tribunalului Ilfov s. Comercială este admisibil ;

Având în vedere în fond că însuși intimatul atât oral cât și prin conclusiunile scrise vizate de Președinte și Grefierul Curței, recunoaște că în cazul când apelul Direcțiunii Căilor Ferate Române, ar fi admisibil, poprirea făcută de dânsul nu ar mai fi valabilă cu începere de la 31 Maiu 1905, data promulgării legii ultime modificatoare art. 409 Pr. civ. ;

Având în vedere că intimatul pretinde că efectele actele acestei legi nu s'ar putea întinde asupra reținerilor făcute lui l. Eisner până la 31 Mai 1905 ca consecință a poprirei efectuată în urma ordonanței No. 979 din 10 Februarie 1905 a Președintelui Tribunalului Comercial de Ilfov și această pentru motivul că aceste rețineri au intrat în patrimoniul proprietarului ;

Considerând că transportul sumelor reținute ca efecte ale ordonanței prezidențiale date în urma unei cereri de poprire, nu se opoază de cât atunci când această cerere de proprie este validată în mod definitiv ;

Că astăzi înaintea Curței se judecă tocmai validitatea acestei popriri ;

Că prin urmare, transportul reținerilor făcute lui l. Eisner asupra emolumentelor sale nu este de cât provizorie ;

Că întru cât, după cum s'a arătat mai sus, apelul Direcțiunii Căilor Ferate Române, este admisibil în principiu, ordonanța prezidențială de poprire nu a rămas încă definitivă și prin urmare transportul de care este vorba mai sus nu s'a operat ;

Că ori cum s'ar considera legea de la 31 Mai 1905, ea cată să-și aibă întreaga sa aplicațiune întru cât privește popririle neefectuate încă, ceea ce recunoaște în mod implicit însuși intimatul ;

Că prin urmare, apelul făcut de Direcțiunea Căilor Ferate Române, este fondat și cată a se admite ;

(s) C. G. Dâmboviceanu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BACĂU

Audiența de la 18 Noembrie 1904

Președinția D-lui DIONISIE IONESCU, Judecător de ședință
Arghir Livadă cu Vasile Gh. Pontescu
Sentința No. 635

Ipotecă. — Ipotecarea unui imobil, dinpreună cu lucrurile mobile devenite imobile prin destinațiune.— Vînzarea acestor lucruri imobile prin destinațiune, după transcrierea comandamentului.— Dacă o asemenea vînzare, e valabilă.— (Art. 514. Pr. civilă, și 1909 C. civ.).

Nulitatea prevăzută de art. 514 Pr. civ. nu este referitoare de cât la instreținarea fondului principal, atunci când ea este făcută după transcrierea comandamentului, iar în ce privește obiectele mobile cari devin imobile prin destinațiune, prin afectarea lor de către proprietar la fondul principal, și cari ca atari sunt coprinse în ipotecă, ele și recapătă natura lor mobilă și intră imediat în patrimoniul cumpărătorului de bună credință pe baza art. 1909 Codul civil.

Tribunalul,

Având în vedere apelul făcut de Arghir Livadă, locuitor din comuna Tg. Trotuș, județul Bacău, contra cărței de judecată sub No. 729 din 29 Iulie 1903 a judecătoriei ocolului Trotuș ;

Având în vedere că prin această carte de judecată, după cererea reclamantului Vasile G. Pontescu, avocat, din Tg. Ocna, s'a anulat vînzarea a 12 vase de ștejar cu cercuri de fer și a două deje tot de ștejar, intervenită între apelantele de astăzi și Mihaï Voicu, proprietarul unei vii din comuna Tg. Trotuș, secția Viișoara, ambii părâți la prima instanță, obligându-se apelantul a restitui viei, vasele vîndute, sau a plăti reclamantului valoarea lor în sumă de 240 lei, cu cheltuielile de judecată ;

Având în vedere susținerile orale a le părților și actele prezentate ;

Având în vedere că faptele cari au dat naștere acestui proces sunt următoarele : reclamantul Vasile G. Pontescu, ca creditor ipotecar în rang al II-lea asupra unei vii din comuna Tg. Trotuș, secția Viișoara, proprietate a locuitorului Mihaï Voicu din Tg.-Ocna, a cerut și obținut de la tribunalul Bacău prin jurnalul No. 3159 din 29 Martie 1902, în baza art. 518 Pr. civ. din numirea unui conservator asupra acestei vii evacuarea ei de către debitor, întru cât ea era deja scoasă în vînzare de către un alt creditor ipotecar în rangul I-ii, anume Fotache Roșanu ;

Mihaï Voicu, însă, primind somația de evacuare din partea portărelului (12 Aprilie 1902) părăsește via de bună voie, iar un număr oare care de vase goale, pe cari le avea în vie, le vinde apelantului Arghir Livadă, care le-a și transportat la locuința sa, așa în cât în ziua de 24 Aprilie 1902, când portărelul a executat evacuarea ordonată de tribunal, nu a găsit pe nimeni în vie, iar vasele cumpărate erau deja scoase din vie de cumpărător. Tocmai la 4 Iulie 1902, Vasile G. Pontescu în calitate de creditor ipotecar al viei urmărite, care în cursul acestui proces a devenit adjudecatarul ei definitiv, cheamă în judecată pe debitorul său Voicu și apelantul Livadă, pentru a anula vînzarea vaselor intervenită între dânsii și a obține restituirea lor viei sau valoarea lor în bani, pe motiv că aceste vase fiind niște imobile prin destinațiune, au fost cuprinse în mod expres, sub denumire de «edecurile viei», în actul său de ipotecă, așa în cât ele făcând parte din imobilul ipotecat, după transcrierea comandamentului, ori-ce instrăinare a nemiscătorului urmărit, este nulă de drept. Primul judecător, judecând această acțiune, ca acțiune pauliană, deși reclamantul nu o califică astfel în petițiunea introductivă de instanță și nici o susține ca atare prin conclusiunile orale, dar care trebuie să o recunoaștem era singura posibilă a fi susținută juridicește în cazul de față, o găsește întemeiată anu-

lează vânzarea și obligă pe apelant să restituie viei vasele cumpărate sau să plătească reclamantului valoarea lor ;

Având în vedere, însă, că pentru reușita unei acțiuni pauliane, prevăzută de art. 975 din Cod. civ. se cere pe lângă prejudiciul creditorului și intențiunea de a fraudă din partea debitorului și complicitate la această fraudă din partea terțiului, care a contractat cu debitorul; că deși în specie, împrejurarea, că Mihai Voicu vinde parte din vasele care le avea în via urmărită, după ce această vie fusese scoasă în vânzare de către creditor, s'ar putea considera ca o dovadă manifestă de rea credință cu care a lucrat acest debitor în momentul când a vândut aceste lucruri, știind bine că cu modul acesta, își mărește insolvabilitatea sa și micșorează gagii creditorilor săi, totuși cu nimic nu s'a dovedit înaintea primului judecător, că Arghir Livadă, apelantul de azi, care a cumpărat aceste vase, ar fi lucrat și densus cu aceeași rea credință când a contractat această cumpărare ;

Că din depunerile martorilor ascultați de judecător, nu rezultă alt ceva de cât că apelantul Arghir Livadă ar fi cumpărat un număr de vase de la debitorul Mihai Voicu, pe cari le-a transportat din via acestuia la densusul acasă, fără însă a se alege nimic, din care să rezulte măcar că apelantul ar fi avut cunoștință că Voicu voește a frustra prin această vânzare pe creditorii săi; că simpla împrejurare că via era ipotecată și urmărită deja de creditor, nu poate să facă din apelantul Arghir Livadă un cumpărător de rea credință, mai cu seamă în cazul de față, când el cumpărase niște lucruri cari erau prin natura lor mobile și nu puteau fi considerate ca imobile și ca făcând parte din imobilul ipotecat, de cât atât timp, cât ele rămăneau afectate destinațiunii ce li se dăduse de proprietar în fondul ipotecat; că așa fiind, întru cât nu s'a stabilit cu nimic reaua credință a apelantului Arghir Livadă, acțiunea reclamantului ca acțiune pauliană este neîntemeiată și trebuie să fie respință ;

Având în vedere, de alt-fel, că nici chiar reclamantul Vasile G. Pontescu nu susține că apelantul Arghir Livadă ar fi un cumpărător de rea credință, dar el cere și în apel, ca și la prima instanță anularea acestei vânzări și prin urmare menținerea cărței de judecată apelată, întemeiat numai pe dispozițiunile art. 514 Pr. civ. care declară nulă de drept orice înstrăinare a nemiscătorului urmărit, făcută de datornic după transcrierea comandamentului; că întru cât vasele vândute făceau parte din edecurile viei, ipotecate lui, ca imobile prin destinațiune și întru cât aceste edecuri erau cuprinse și ele în mod expres în actul de ipotecă, această vânzare urmează să fie declarată nulă ca neputând să'i fie oposabilă ;

Având în vedere că, în adevăr, în actul de ipotecă, intervenit între reclamantul Pontescu și debitorul său M. Voicu, edecurile viei erau și ele cuprinse expres sub această denumire generică, dar fără a se specifica anume, din ce constau aceste edecuri; că sub numele de «edecurile viei» se înțelege de obicei toate vasele și în genere toate obiectele mobile și aparatele cari într'o vie servesc la prepararea vinului și la scoaterea lui din vie pentru a fi dat în consumație; că aceste lucruri deși mobile prin natura lor sunt considerate în baza art. 468 din Cod. civ. ca imobile prin destinațiune și fac parte ca accesorii din fondul principal, atât timp cât ele sunt afectate de proprietarul fondului la serviciul și exploatarea acestui fond ;

Că deși toate aceste lucruri mobile, considerate separat, nu sunt susceptibile a fi ipotecate (art. 1751 Cod. civ.) ele însă fac parte integrantă din imobil și sunt supuse ipotecei, în cas când fondul principal la care ele sunt alipite, se află ipotecat (1750 C. civ.); că prin urmare, obiectele vândute chiar dacă n'ar fi fost prevăzute în mod expres în actul de ipotecă ele ră-

mân afectate ipotecei fondului principal, atât timp cât ele rămân alipite acestui fond cu destinațiunea dată de proprietar ;

Considerând că nulitatea prevăzută de art. 514 Pr. civ. nu este referitoare de cât la înstrăinarea fondului principal atunci când ea este făcută după transcrierea comandamentului; că în ce privește obiectele mobile, cari devin imobile prin destinațiune prin afectarea lor de către proprietar, la serviciul acestui fond principal și care ca atare sunt cuprinse în ipotecă, ele își recapătă natura lor mobilă imediat ce sunt detașate de acest fond și li se dă de proprietar o altă destinațiune; că în asemenea condițiuni ele fiind vândute de debitor unei terțe persoane care ar intra ast-fel în posesiunea lor, creditorul ipotecar nu mai poate să urmărească aceste bunuri în mâna terțiului așizitor, de oare-ce acesta a devenit proprietarul lor prin cumpărătura și poate opune cu succes prescripția instanței «En fait des meubles possession vaut titre»; Că singurul drept al creditorului ipotecar în asemenea cas, nu ar putea fi de cât a ataca această vânzare pe cale de acțiune pauliană, care după cât am văzut mai sus, nu 'i-a putut reuși sau să obțină realizarea creanței sale de îndată, prin scoaterea în vânzare a imobilului ipotecat ;

Considerând că ast-fel fiind, întru cât apelantul Arghir Livadă a cumpărat de la debitorul Mihai Voicu, cu bună credință niște lucruri mobile, în posesiunea cărora a și intrat din momentul cumpărării, el a devenit proprietarul lor exclusiv și nu se poate susține că această vânzare este nulă de drept conform art. 514 din Pr. civ. de oare-ce acest articol privește înstrăinarea fondului principal supus ipotecei, dar nici decum cea a imobilelor prin destinațiune, cari prin detașarea lor de fond de către proprietarul fondului ipotecat și-a recăpătat natura lor mobilă și a intrat imediat în patrimoniul cumpărătorului de bună credință pe baza art. 1909 Cod. civil ;

Că, prin urmare, acțiunea reclamantului Vasile G. Pontescu și din acest punct de vedere fiind neîntemeiată, apelul urmează să fie admis și reformându-se cartea de judecată apelată, să se respingă această acțiune.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de ședință Dionisie Ionescu, tribunalul, admite apelul, etc.

(ss) Dionisie Ionescu, G. Berea.

INFORMAȚII

La 1 cor., într'un cerc restrâns al familiei, a avut loc logodna Domnișoarei Natalia Codreanu, fiica cea mare a d-lui Ion S. Codreanu, redactor-proprietar al acestui ziar, cu d-l Stelian Marinescu, din familia Tufas din Calărași, student la Universitatea din București.

Felicitând pe părinți, urăm tinerilor logodiți toate fericirile.

* * *

La 2 cor. a avut loc înmormântarea regretatului Eugeniu Stătescu.

La ora 11 $\frac{1}{2}$ p. m. s'a oficiat la domiciliul defunctului, str. I. C. Brătianu, serviciul religios de către însăși I. P. S. Mitropolitul Primat.

S'au ținut mai multe cuvântări. Au vorbit D-nii: Dim A. Sturdza, D. Ghica, M. Perechide și N. N. Săveanu.

Toată capitala era în picioare. Magistrați, avocați, oameni politici, prieteni din toate ramurile și din toate treptele sociale au venit să-și depună ultimul omagiu, nemuritorului Stătescu.

Înaintea Palatului Justiției au mai vorbit D-l Scarlat Popescu Prim președinte al Curții de apel și D-l C. G. Dissescu fost ministru de justiție.

De aci corpul ilustrului defunct a fost condus la cimitirul Bellu unde s'a depus în cavoul familiei.